

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΠΑΣΤΑΜΚΟΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΟ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΙΣΜΟ

**Η οικολογική και κοινωνική οικονομία της
αγοράς**

Εισήγηση στο Γ' συνέδριο της Νέας Δημοκρατίας

Χαλκιδική, 22-24.4.1994

[...]

ΟΙΚΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Δέκα θέσεις

Οικονομία της αγοράς, κοινωνική δικαιοσύνη και οικολογική προστασία συνιστούν κυρίαρχες κατευθυντήριες αρχές ενός σύγχρονου, δημοκρατικού, φιλελεύθερου και ριζοσπαστικού οικονομικού προτύπου.

Η διαμόρφωση ενός προτύπου οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς απαντά στα σύγχρονα προβλήματα της πολιτείας, διεκδικεί αποτελεσματικότητα, προωθημένη πολιτική δράση και εμπλουτίζει το ιδεολογικό μας οπλοστάσιο.

Είναι μια πρόταση ελευθερίας και ευθύνης.

Είναι μια πρόταση ανταγωνισμού των οικονομικών επιδόσεων, αλληλεγγύης, δικαιοσύνης και κοινωνικής ασφάλειας.

Διασυνδέει τη θέληση του ατόμου για δημιουργική αποδοτικότητα με ταυτόχρονη κοινωνική εξισορρόπηση. Ελευθερώνει τις δημιουργικές ικανότητες του ατόμου.

Η οικολογική και κοινωνική οικονομία της αγοράς είναι ένα σχέδιο. Δεν ακολουθεί ένα δόγμα. Λαμβάνει υπόψη και απευθύνεται στο σύνολο της κοινωνίας.

Για την εφαρμογή του προτύπου της οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς απαιτείται σαφής και συνολική απόφαση. Η τμηματική εφαρμογή δεν αρκεί.

1η θέση: Αγορά και ελεύθερος ανταγωνισμός συνιστούν τον πυρήνα του οικονομικού συστήματος

Η υπεροχή του συστήματος της οικονομίας της αγοράς έναντι άλλων συστημάτων έγκειται στον αποκεντρωμένο μηχανισμό συντονισμού και εναρμόνισης των οικονομικών σχεδίων και αποφάσεων των οικονομικών υποκειμένων.

Ο ανταγωνισμός προάγει τη θέληση του ατόμου, υπηρετώντας συγχρόνως την ευημερία του συνόλου. Ο ελεύθερος οικονομικός ανταγωνισμός εκφράζει ίσως την πιο προωθημένη κοινωνικοοικονομική διαδικασία. Είναι μια διαδικασία δυναμική.

Είναι διαδικασία επινόησης και επιλογής ευκαιριών και ανταμοιβής των ικανών παραγωγικών στοιχείων της κοινωνίας και οικονομίας. Είναι το βασικό κίνητρο ανάπτυξης.

Περισσότερο κράτος και λιγότερη αγορά οδηγούν στη μείωση της ετοιμότητας και ικανότητας καινοτομίας και απόδοσης και κατ' επέκταση σε λιγότερη ευημερία και λιγότερη ελευθερία για όλους.

Τόση αγορά όση είναι δυνατή για την ενίσχυση της ίδιας πρωτοβουλίας και ίδιας ευθύνης του ατόμου, τόσο κράτος όσο είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση του ανταγωνισμού και κοινωνικού και οικονομικού συστήματος της αγοράς.

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός εξισορροπεί την προσφορά με τη ζήτηση, αποτυπώνει σχέσεις σπανιότητας, αναγκών και επιθυμιών των καταναλωτών και αποτελεί τον καλύτερο δείκτη για επενδυτικές αποφάσεις και την εν γένει οικονομική δραστηριότητα.

Ο ελεύθερος ανταγωνισμός «μεριμνά» για τη συνετή χρήση των συντελεστών παραγωγής, για συνεχή προσαρμογή, για την ανάπτυξη και εφαρμογή τεχνολογικών καινοτομιών, για καλύτερη ικανοποίηση των αναγκών των καταναλωτών. Επίσης, «απορρίπτει» τις λανθασμένες αποφάσεις στη διαχείριση των πόρων και υστερήσεις στην προσαρμογή έναντι των διαρθρωτικών και τεχνολογικών εξελίξεων.

Οι ως άνω θέσεις δεν είναι μόνο θεωρητικές. Έχουν επαληθευθεί και εμπειρικά.

2η θέση: Οικονομικώς λιγότερο κράτος δεν σημαίνει θεσμικώς ανίσχυρο κράτος – θεσμοθετημένος φιλελευθερισμός

Η αποτελεσματική λειτουργία της οικονομίας της αγοράς προϋποθέτει σαφές θεσμικό πλαίσιο κατοχύρωσης των όρων του παιχνιδιού.

Η οικονομία της αγοράς λειτουργεί αποδοτικά μόνον τότε, όταν είναι διασφαλισμένες οι εξής συστατικές αρχές:

- Νομισματική σταθερότητα. Μόνο σε περίπτωση σταθερών τιμών είναι δυνατή μια άριστη κατανομή των πόρων επί τη βάση του μηχανισμού ελευθέρων τιμών. Πληθωρισμός ή αντιπληθωρισμός αφαιρούν από το σύστημα τιμών την ιδιότητά του να κατευθύνει ορθά τις επενδύσεις.

- Ανοικτές αγορές. Κλειστές αγορές λόγω ύπαρξης μονοπωλίων, καρτέλ, απαγορεύσεων ή εμποδίων στις επενδύσεις και στο εξωτερικό εμπόριο εμποδίζουν ή στρεβλώνουν τον ελεύθερο ανταγωνισμό, την ορθολογική κατανομή των πόρων και μειώνουν την αποδοτικότητα του οικονομικού συστήματος.
- Ιδιωτική ιδιοκτησία. Το ιδιοκτησιακό καθεστώς των μέσων παραγωγής επηρεάζει αποφασιστικά τη χρήση των πόρων και τις οικονομικές αποφάσεις.

Ο ελεύθερος σχηματισμός και ελεύθερη διαχείριση ιδιωτικής περιουσίας αποτελεί κίνητρο για μεγαλύτερη οικονομική προσπάθεια, για ανάληψη επιχειρηματικών κινδύνων και ορθολογική χρήση των πόρων.

Η ιδιωτική ιδιοκτησία στα μέσα παραγωγής υπόκειται στον έλεγχο δια του ελεύθερου ανταγωνισμού. Άλλως, ενδέχεται να προκαλέσει οικονομικές και κοινωνικές παρενέργειες.

Η ιδιοκτησία συνιστά την οικονομική προϋπόθεση για τη διαφύλαξη μιας ιδιωτικής σφαίρας ελευθερίας.

- Ελευθερία συμβάσεων. Η ελευθερία συμβάσεων είναι αναγκαία προϋπόθεση της οικονομίας της αγοράς. Βέβαια, θα πρέπει να αντιμετωπίζονται καταχρήσεις της, ειδικά όταν πρόκειται για συμβάσεις που έχουν ως στόχο τη μείωση ή παρεμπόδιση του ανταγωνισμού (π.χ. συμφωνίες σχηματισμού καρτέλ).
- Ευθύνη. Υπεύθυνη οικονομική δράση υπάρχει μόνο τότε, όταν οικονομικά ορθές αποφάσεις αποδίδουν όφελος, οι δε λανθασμένες ζημιά. Χωρίς προσωπική ευθύνη η οικονομία της αγοράς δεν δύναται να λειτουργήσει.
- Σταθερότητα της οικονομικής πολιτικής. Οι επενδυτικές αποφάσεις στηρίζονται σε προσδοκίες περί μελλοντικών αποδόσεων των επενδεδυμένων κεφαλαίων. Αβεβαιότητα γύρω από τη μελλοντική οικονομική πολιτική σταδιακά αποθαρρύνει τους επενδυτές να αναλάβουν κινδύνους. Συνεπώς η οικονομία της αγοράς αναπτύσσει δυναμική μόνο μέσα σε ένα πλαίσιο σταθερότητας και βεβαιότητας.

Οι ως άνω συστατικές αρχές του οικονομικού συστήματος της οικονομίας της αγοράς πρέπει να τηρούνται συνολικώς. Αποσπασματική εφαρμογή τους οδηγεί σε αλλοίωση του προτύπου.

Η εφαρμογή των συστατικών αρχών είναι δυνατή μόνο μέσω ενός σταθερού και διαφανούς θεσμικού πλαισίου. Όμως, το θεσμικό αυτό πλαίσιο είναι υποχρέωση και καθήκον ενός ισχυρού κράτους, ισχυρού με την έννοια ότι το κράτος καθορίζει, εποπτεύει και εγγυάται τους όρους λειτουργίας και τις συστατικές αρχές του συστήματος της οικονομίας της αγοράς. Μόνον τότε αποφεύγονται συγκρούσεις μεταξύ του ατομικού και κοινωνικού συμφέροντος, μεταξύ της ελευθερίας του ενός και της ελευθερίας του συνόλου.

Αυτή είναι και η πεμπτουσία του θεσμοθετημένου φιλελευθερισμού.

Η ορθολογικώς δομημένη πολιτεία φέρει την ευθύνη για τη δημιουργία και λειτουργία των διορθωτικών μηχανισμών της οικονομίας της αγοράς.

Οικονομικώς λιγότερο κράτος δεν σημαίνει θεσμικώς ανίσχυρο κράτος.

Συνεχείς σημειακές παρεμβάσεις του κράτους στην οικονομία ασκούν μια γοητεία στον πολιτικό παράγοντα, διότι δίνουν την εικόνα ενεργούς πολιτικής. Υστερούν όμως έναντι μιας πολιτικής καθορισμού, διαμόρφωσης και διασφάλισης ενός σταθερού πλαισίου ελεύθερης οικονομικής δράσης ως προς την αποτελεσματικότητα και αποδοτικότητά τους.

3η θέση: Η αποδοχή του συστήματος της οικονομίας της αγοράς προϋποθέτει έναν υγιή και ανόθευτο ανταγωνισμό

Καταρχάς για να λειτουργήσει ο ανταγωνισμός θα πρέπει να έχουν διασφαλισθεί από το κράτος ορισμένες βασικές ελευθερίες, όπως επαγγελματική και επιχειρηματική ελευθερία, ελευθερία των καταναλωτών, ελευθερία συμβάσεων και ελευθερία τιμών. Υπό αυτές τις προϋποθέσεις ο ανταγωνισμός διασφαλίζει οικονομικό δυναμισμό, οικονομική προσαρμογή και αποδοτικότητα.

Η αγορά στερείται αφ' εαυτής ιδίων αυτομάτων μηχανισμών, δηλαδή ενός ιδίου «ανοσοποιητικού συστήματος», που θα εμπόδιζε τη συγκέντρωση υπερβολικής οικονομικής δύναμης καθώς και συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων για τον περιορισμό, την άρση ή την καταστρατήγηση του ελεύθερου ανταγωνισμού με αρνητικές επιπτώσεις στην κατανομή των πόρων, στην τεχνολογική πρόοδο, στην οικονομική ελευθερία και στα συμφέροντα των καταναλωτών.

Η συγκέντρωση υπερβολικής οικονομικής δύναμης μέσω του σχηματισμού μονοπωλιακών ή ολιγοπωλιακών μορφωμάτων συνιστά πραγματικό ή δυνητικό κίνδυνο για φιλελεύθερους δημοκρατικούς θεσμούς και ολόκληρη την κοινωνία.

Για την αποφυγή των παραπάνω φαινομένων απαιτείται, ακριβώς εδώ, η ρυθμιστική παρέμβαση του κράτους. Απαιτείται πολιτική προστασίας του ελεύθερου ανταγωνισμού και προληπτική και κατασταλτική.

Συχνά, οι στρεβλώσεις και οι διαταραχές του ανταγωνισμού οφείλονται σε άμεσες παρεμβάσεις και μέτρα του ιδίου του κράτους στην οικονομία (π.χ. επιδοτήσεις, στήριξη μονοπωλίων, κρατικοποιήσεις, εμπορικός προστατευτισμός, χορήγηση αποκλειστικών δικαιωμάτων και προνομίων, πάγωμα τιμών, φορολογικές διακρίσεις) καθώς και σε παρεμβατικές ρυθμίσεις ορισμένων αγορών.

Η άρση τέτοιων κρατικών παρεμβάσεων αποτελεί βασική προϋπόθεση για την αύξηση της δυναμικότητας του συστήματος της οικονομίας της αγοράς και για τη δημιουργία ίσων όρων και ευκαιριών ανταγωνισμού.

4η θέση: Το κοινωνικό στοιχείο ενυπάρχει στο σύστημα της οικονομίας της αγοράς. Το κράτος παρεμβαίνει διορθωτικώς

Η κοινωνική πολιτική εξαρτάται πρωταρχικά από το επίπεδο παραγωγικότητας της συνολικής οικονομίας.

Συνεπώς, η εγκαθίδρυση ενός οικονομικού συστήματος που θα διασφαλίζει την οικονομική αποδοτικότητα και την αύξηση της παραγωγικότητας συνιστά τη σημαντικότερη προϋπόθεση για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων.

Ο κοινωνικός χαρακτήρας της οικονομίας της αγοράς αναδεικνύεται κυρίως από τη συγκριτικώς υψηλή οικονομική της αποδοτικότητα.

Το σύστημα της οικονομίας της αγοράς εγγυάται, καλύτερα από κάθε άλλο σύστημα, την αύξηση της συνολικής ευημερίας, την υψηλή απασχόληση, τη σταθερότητα τιμών κ.λπ.

Η αποδοτικότητα του οικονομικού συστήματος της οικονομίας της αγοράς μετράται όμως εν τέλει με την αποδοχή του

από την κοινωνία, μετράται με την ύπαρξη της κοινωνικής ασφάλισης, με την άρση των κοινωνικών εμποδίων, με την αναδιανεμητική δικαιοσύνη και με την κοινωνική συνυπευθυνότητα.

Η κοινωνική συναίνεση συνιστά τον τέταρτο συντελεστή της παραγωγής.

Η κατανομή του εισοδήματος μέσω των μηχανισμών της αγοράς και η συνεχής οικονομική μετεξέλιξη και προσαρμογή συχνά θέτουν στο περιθώριο άτομα ή ομάδες που αδυνατούν να παρακολουθήσουν την ανταγωνιστική διαδικασία. Για τη στήριξη των θιγομένων ή αδυνάτων σε μια σύγχρονη, ανθρώπινη κοινωνία επιβάλλεται η ρυθμιστική παρέμβαση της πολιτείας. Υπάρχει ανάγκη για σύνδεση της ελευθερίας στην αγορά με την κοινωνική εξίσωση. Η ουσία της πολιτικής παρέμβασης έγκειται ακριβώς στη διασφάλιση αρμονικής συμβιωτικής σχέσης μεταξύ της οικονομίας της αγοράς και της κοινωνικής προστασίας.

Το δίλημμα της κοινωνικής παρέμβασης του κράτους, όπως φάνηκε καθαρά στην πρόσφατη κρίση του κράτους ευημερίας, συνίσταται στην επίτευξη της χρυσής τομής μεταξύ κοινωνικής πολιτικής και συστήματος κινήτρων παραγωγής και ενεργού συμμετοχής των ατόμων στην οικονομική διαδικασία.

Οι κοινωνικές παρεμβάσεις δεν θα πρέπει να προκαλούν αντικίνητρα συμμετοχής στην οικονομική ζωή των αποδεκτών και να αποδυναμώνουν τον παραγωγικό ιστό της οικονομίας. Επίσης δεν θα πρέπει να γίνονται με μέτρα τα οποία εμποδίζουν τη λειτουργία του μηχανισμού ελευθέρων τιμών και τον κατανομητικό μηχανισμό της οικονομικής διαδικασίας, αλλά με μέτρα που παρεμβαίνουν στο τελικό αποτέλεσμα της οικονομικής διαδικασίας, δηλαδή μέσω της αναδιανεμητικής εισοδηματικής πολιτικής.

Κοινωνική πολιτική, που ασκείται με παρεμβάσεις στις τιμές, στις αγορές, στην εξωτερική οικονομία, κοινωνική πολιτική, που ασκείται μέσω κρατικοποιήσεων και μέτρων επιβράδυνσης της διαρθρωτικής και τεχνολογικής προσαρμογής, μέσω της παραγωγής πληθωρισμού ή μέσω της επιβαρύνσεως επερχομένων γενεών, όχι μόνο δεν είναι μακροπρόθεσμα αποτελεσματική, αλλά είναι εν τέλει και αντικοινωνική, δεδομένου ότι μειώνει την ικανότητα του οικονομικού συστήματος να αυξάνει τους πόρους για τη χρηματοδότηση μελλοντικών κοινωνικών μέτρων.

5η θέση: Η οικονομία της αγοράς απαιτεί μια πολιτική μακροοικονομικής σταθεροποίησης

Κεντρικός στόχος της μακροοικονομικής πολιτικής είναι η δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για επενδύσεις και καινοτομίες στο πλαίσιο πάντα μιας μεσοπρόθεσμης αναπτυξιακής στρατηγικής.

Συγχρόνως δεν θα πρέπει να αγνοείται η πορεία του οικονομικού κύκλου. Σε περιπτώσεις εντόνων μακροοικονομικών ανισορροπιών και σε καταστάσεις αιφνιδίων διαταραχών, η μακροοικονομική πολιτική καλείται να συμβάλει στην αποκατάσταση της ισορροπίας των βασικών δεικτών της οικονομίας.

Μακροοικονομικές παρεμβάσεις για αποκατάσταση και βελτίωση των δεικτών της οικονομίας δεν θα πρέπει όμως να οδηγούν σε στρεβλώσεις ή σε αλλοίωση της ουσίας του συστήματος της οικονομίας της αγοράς, δηλαδή να γίνονται με μέτρα που δεν είναι συμβατά με τις συστατικές και τις ρυθμιστικές αρχές του συστήματος.

Για παράδειγμα η αντιμετώπιση της ύφεσης με μέτρα, όπως αύξηση των δημοσιονομικών ελλειμμάτων για καταναλωτικούς σκοπούς, μείωση των επιτοκίων μέσω πληθωριστικής αύξησης της προσφοράς χρήματος, γενναίες επιδοτήσεις υπέρ των επιχειρήσεων, αύξηση των εμποδίων στις εισαγωγές κ.λπ., στην καλύτερα των περιπτώσεων έχουν μόνο βραχυπρόθεσμη επίδραση. Μέσο-μακροπρόθεσμα όμως φέρουν αντίθετα των επιδιωκόμενων αποτελέσματα.

Σήμερα, μετά την κατάρρευση της επεκτατικής πολιτικής κεύνσιανού τύπου, αναγνωρίζεται όλο και περισσότερο ότι η πολιτική μακροοικονομικής σταθεροποίησης δεν θα πρέπει να παρεμβαίνει στα συμπτώματα αλλά στα αίτια της κρίσης, που οφείλονται κυρίως σε συσσωρευμένα λάθη της οικονομικής πολιτικής και στις ακόμη υπάρχουσες ατέλειες των αγορών, με άλλα λόγια σε αποκλίσεις από το σύστημα της οικονομίας της αγοράς.

6η θέση: Συμπληρωματική λειτουργία του κράτους για τη δημιουργία αναγκαίων οικονομικών υποδομών

Είναι γνωστό ότι ορισμένες δραστηριότητες, λόγω των χαμηλών ή ανύπαρκτων κερδών ή και λόγω της αδυναμίας αποτελεσματικού αποκλεισμού από την κατανάλωση όσων δεν καταβάλλουν τίμημα (δημόσια αγαθά), δεν ελκύουν το επενδυτικό ενδιαφέρον των

ιδιωτών ή δεν μπορούν να παραχθούν από τους τελευταίους στην ποσότητα και ποιότητα που είναι κοινωνικά αποδεκτή. Έτσι, το κράτος ανέλαβε την παραγωγή της αναγκαίας υλικής και άυλης οικονομικής υποδομής. Η ευθύνη του κράτους για επέκταση και ποιοτική αναβάθμιση των υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς είναι αναμφισβήτητη. Το ίδιο ισχύει και για την παραγωγή ορισμένων δημοσίων υπηρεσιών.

Όμως, η παραγωγή ορισμένων δημοσίων αγαθών καθώς και η τεχνολογική εξέλιξη επιβάλλουν την αναθεώρηση της άποψης περί φυσικών μονοπωλίων. Πολλές υπηρεσίες μπορούν σήμερα να παραχθούν από ιδιωτικά οικονομικά υποκείμενα, τα οποία διαθέτουν, εν συγκρίσει προς το κράτος, περισσότερα διαθέσιμα κεφάλαια, τεχνογνωσία, τεχνολογία, οικονομικότητα και ευελιξία. Σε αυτή την περίπτωση θα πρέπει να εφαρμόζεται η αρχή του ανταγωνισμού. Η αντικατάσταση κρατικών μονοπωλίων από ιδιωτικά ή από ολιγοπώλια στην παραγωγή και διανομή ορισμένων υπηρεσιών μπορεί να έχει ιδιαίτερα αρνητικές οικονομικές και πολιτικές επιπτώσεις.

7η θέση: Άμεση ευθύνη του κράτους για τη διαφύλαξη των φυσικών θεμελίων ζωής

Στο πρότυπο της οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» δεν αρκεί.

Η οικολογική ηθική αναγορεύεται σε διαρκή εντολή προς την οργανωμένη πολιτεία και τα οικονομικά υποκείμενα.

Η αλόγιστη χρήση των φυσικών πόρων τιμωρείται από τον ίδιο τον ανταγωνισμό.

Η τεχνολογική εξέλιξη συμβάλλει στον περιορισμό της χρήσης των φυσικών πόρων και προσφέρει οικονομικές λύσεις για πρόληψη και καταστολή περιβαλλοντικών καταστροφών. Ακόμη, η αποδοτικότητα της οικονομίας της αγοράς και το παραγόμενο προϊόν επιτρέπουν τη χρηματοδότηση μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.

Το περιβάλλον εξακολουθεί να είναι σε μεγάλο βαθμό ένα ελεύθερο δημόσιο αγαθό, του οποίου η ανάλωση δεν επιβαρύνει, ανάλογα με τη σημερινή και μελλοντική σπανιότητά του, τις τιμές. Ο μηχανισμός τιμών στην περίπτωση των φυσικών πόρων δεν αποτυπώνει επακριβώς σχέσεις σπανιότητας.

Η συζήτηση γύρω από τις πολιτικές που θα οδηγούσαν στην αποκατάσταση αυτής της ατέλειας συνεχίζεται.

Ρεαλιστικότερη από τις προτεινόμενες προσεγγίσεις προστασίας του περιβάλλοντος είναι αυτή του καθορισμού από το κράτος προδιαγραφών και ανωτάτων ορίων στη χρήση ή επιβάρυνσή του.

Η τήρηση των προδιαγραφών και των ορίων κατά την οικονομική διαδικασία επιβαρύνει τις τιμές και συνεπώς ωθεί προς καθαρές τεχνολογίες και καλύτερη χρήση των πόρων. Εξ' ου και η νέα προσέγγιση της φορολόγησης της χρήσης των σπανίων φυσικών πόρων, ώστε να μειωθεί η χρήση τους και να δοθούν κίνητρα για την ανάπτυξη εναλλακτικών πόρων.

Η σύγχρονη περιβαλλοντική πολιτική έχει δείξει ότι η οικονομία της αγοράς και η προστασία του οικοσυστήματος είναι συμβατές.

Ένα σύγχρονο κράτος έχει την ευθύνη της συμπλήρωσης του πλαισίου της κοινωνικής οικονομίας με νέους θεσμούς και μέτρα, τα οποία, χωρίς να αλλοιώνουν τους μηχανισμούς της αγοράς, συμβάλλουν στην πρόληψη των καταστροφών, στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής έρευνας και τεχνολογίας, στην ανάπτυξη των μη «υλικών» τεχνολογιών και στην ανακύκλωση των πόρων.

8η θέση: Η κοινωνική οικονομία της αγοράς αποτελεί αναγκαίο συμπλήρωμα της δημοκρατίας και του κράτους δικαίου

Η ανθρώπινη ελευθερία είναι αδιαίρετη. Σε μια δημοκρατική πολιτεία κράτους δικαίου και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, η πολιτική και οικονομική ελευθερία συνυπάρχουν αρμονικά και αποτελούν ένα άρρηκτο σύνολο.

Η κρατικοποίηση/κοινωνικοποίηση των μέσων παραγωγής και των οικονομικών αποφάσεων συνεπάγεται αυτομάτως και την εκμηδένιση του ατόμου, δηλαδή την κατάργηση της ατομικής πολιτικής και οικονομικής ελευθερίας του.

9η θέση: Η οικονομική και η πολιτική ελευθερία είναι συνιστώσες της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς

Η οικονομία της αγοράς στηρίζεται σε αποκεντρωμένες αποφάσεις σύμφωνα με τις ιδιωτικές προτιμήσεις. Δεν στηρίζεται σε προηγούμενη συμφωνία των συμμετεχόντων σε ιδεολογικοπολιτικά ζητήματα. Η αρχή της μη διάκρισης ενυπάρχει στο σύστημα. Κάθε κοινωνική ομάδα, κάθε υποσύστημα, επιλέγει και εκφράζεται ελευθέρως και ισοδυνάμως.

Η κοινωνική οικονομία της αγοράς είναι επίσης ένα σύστημα που ελαχιστοποιεί την προσωπική και κρατική αυθαιρεσία.

Το σύστημα της οικονομίας της αγοράς υπηρετεί την κοινωνική εξισορρόπηση: συγκρούσεις συμφερόντων διευθετούνται στις διάφορες αγορές.

Αυτό ισχύει και σε διεθνές επίπεδο. Αποκεντρωμένες διεθνείς οικονομικές σχέσεις είναι ο αντίποδας του επιθετικού μερκαντιλισμού και των ανταγωνιστικών εμπορικών συνασπισμών με τις γνωστές αρνητικές συνέπειές τους στην παγκόσμια οικονομική και πολιτική συνεργασία.

Μια διεθνής οικολογική και κοινωνική οικονομία της αγοράς αποτελεί το καλύτερο πρότυπο οργάνωσης των παγκοσμίων οικονομικών σχέσεων και όχι μόνο για λόγους διεθνούς ευημερίας και μεταφοράς εισοδημάτων μεταξύ πλουσίων και φτωχών χωρών. Η κατά το δυνατόν αποσύνδεση του πολιτικού στοιχείου από τις διεθνείς οικονομικές σχέσεις, που επιτυγχάνεται με την εφαρμογή των αρχών της κοινωνικής οικονομίας της αγοράς, συμβάλλει στην αποφυγή πολιτικών συγκρούσεων μεταξύ των κρατών για οικονομικούς λόγους.

10η θέση: Το ελληνικό οικονομικό σύστημα για να αποκτήσει δυναμισμό, να διασφαλίσει σταθερή ανάπτυξη και κοινωνική δικαιοσύνη θα πρέπει να ενσωματώσει τις αρχές της οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς

Το σημερινό ελληνικό οικονομικό σύστημα απέχει πολύ από το πρότυπο μιας οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς.

Κρατικοί παρεμβατισμοί στις αγορές, ασταθείς, αβέβαιες και λανθασμένες οικονομικές επιλογές, χρόνια μακροοικονομική ανισορροπία οφειλόμενη κυρίως σε μια αντιπαραγωγική και μη ορθολογική επέκταση του κράτους, ατελείς αγορές, συγκέντρωση οικονομικής δύναμης, ελλειμματική και μη ορθολογική κοινωνική πολιτική, προστατευτική νοοτροπία και διάβρωση του πνεύματος ανταγωνισμού κ.ά. αποτελούν παράγοντες που εμποδίζουν την ελληνική οικονομία να εισέλθει σε μια δυναμική διαδικασία ανάπτυξης σεβόμενη το περιβάλλον, με αποτελεσματική και βιώσιμη κοινωνική προστασία.

Το σύστημα της Ευρωπαϊκής Ένωσης στηρίζεται στο πρότυπο της οικολογικής και κοινωνικής οικονομίας της αγοράς. Η χώρα μας, που συμπράττει στη διαμόρφωση αυτού του συστήματος, δεν έχει άλλη επιλογή από την εναρμόνιση με το εν λόγω σύστημα.